Rok 5. Warszawa, dnia 31 grudnia 1929 r. № 24.

OSZCZĘDNOŚĆ

Dwutygodnik poświęcony sprawie organizacji oszczędności w Polsce.

ORGAN ZWIĄZKU MIEJSKICH i POWIATOWYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE.

TREŚĆ:

J. S. Roziecki. Czy przyjmowanie wkładów w złotych w złocie jest wskazanem.

Janusz Kwieciński. Rachunki bieżące.

J. Rożkowski. Organizacja księgowości i biurowości powiatowych komunalnych kas oszczędności.

Bank rozrachunków międzynarodowych.

Ze Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności.

Wiadomości bieżące.

REDAKCJA
WARSZAWA, PL. NAPOLEONA Nr. 7, tel. 88-90.
(GMACH POLSKIEGO BANKU KOMUNALNEGO).

ADMINISTRACJA
Warszawa, ul. Ś-to Krzyska Nr. 13,
tel. 442-63.

NAKŁAD I WYDAWNICTWO
Spółki Wydawniczej „OSZCZĘDNOŚĆ", Sp. zogr. odp.
Warszawa, ul. Ś-to Krzyska Nr. 13.

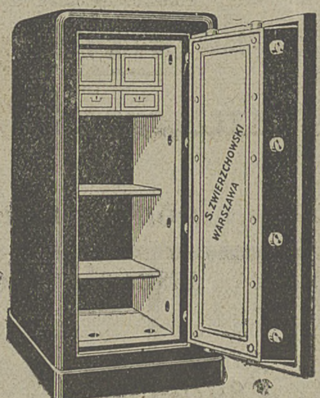
FABRYKA KAS PANCERNYCH

STALO-BETONOWYCH-OGNIOTRWAŁYCH

S. ZWIERZCHOWSKI i S-WIE

w WARSZAWIE, ul. Strzelecka 30/32.

Magazyn fabryczny: Warszawa, ul. Warecka Nr. 9. Tel. 122-97 i 121-57.

p o l e c a

kasy pancerne stalo-betonowe bezwzględnie odporne na wszelkie nowoczesne sposoby włamania, prucia i przepalania. Kasy naszej konstrukcji są najwytrwalsze, odporne na ostre i tępe narzędzia, na tlen, autogen i elektryczność.

Kasy betonowe bez ścian-pancerzy nie dorównają w odporności i wytrwałości naszym kasom pancernym stalobetonowym, choćby posiadały ściany metrowej grubości.

Skarbonki oszczędności solidnej konstrukcji, tłoczone z jednego kawałka stali. Luksusowe wykonanie.

Ceny, wzory, kosztorysy na żądanie.

Komunalna Kasa Oszczędności

powiatu Horochowskiego

o g ł a s z a

K O N K U R S

na stanowisko

buchaltera Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu Horochowskiego, z uposażeniem 500 zł. miesięcznie.

Do podania należy dołączyć własnoręcznie napisany życiorys oraz odpisy świadectw z odbytych studjów i praktyki.

Niezbędne jest posiadanie:

1. obywatelstwa polskiego,
2. odpowiedniego przygotowania fachowego i
3. paroletniej praktyki na w.w. stanowisku.

Podania należy składać do Komunalnej Kasy Oszczędności w Horochowie do dnia 15 stycznia 1930 roku.

(—) K. Sierakowski.
Naczelnik Zarządu.

Czackiego № 23, Wierzbowa № 9. Tel. 505-05, 73-99, 73-90 i 437-09.
Godz. biurowe od 8½ — 2½ i 5.45 — 7.15 wiecz.

przyjmuje wkłady oszczędnościowe na 8% rocznie.

OTWIERA RACHUNKI CZEKOWE.

WYDAJE POŻYCZKI POD ZASTAW:

1. Listów Warantowych na towary złożone w Miejskich Składach towarowych.
2. Papierów wartościowych o stałem oprocentowaniu (państwowych, komunalnych i gwarantowanych przez Rząd).
3. Hipotek.

Otwiera rachunki „On, call".

Za całość i bezpieczeństwo wkładów ręczy gmina m. st. Warszawy całym swoim majątkiem. (400 miljonów).

Rok 5. Warszawa, dnia 31 grudnia 1929 r. № 24.

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE.

ORGAN ZWIĄZKU MIEJSKICH I POWIATOWYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE.

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 32.—
Półrocznie	„ 16.—
Kwartalnie	„ 8.—
Miesięcznie	„ 3,—
Cena Nr. pojedyńczego	„ 1.40

REDAKCJA: Warszawa, pl. Napoleona Nr. 7, tel. 88-90 (GMACH POLSKIEGO BANKU KOMUNALNEGO)
ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Ś-to Krzyska 13.
Konto czekowe w P. K. O. Nr. 92
Redaktor odpowiedzialny: JÓZEF ROŻKOWSKI

Z okazji nowego roku składamy wszystkim czytelnikom i przyjaciołom naszego pisma najserdeczniejsze życzenia wszystkiego najlepszego.

Redakcja.

Czy przyjmowanie wkładów w złotych w złocie jest wskazanem.

Ze względu, że komunalne kasy oszczędności coraz częściej zaczynają przyjmować wkłady oszczędnościowe w złotych w złocie, nie od rzeczy będzie zastanowić się, czy przyjmowanie wkładów oszczędnościowych w złotych w złocie lub walutach obcych znajduje odpowiednie uzasadnienie.

Jeżeli przyjdziemy do przekonania, że niepokonana jeszcze dostatecznie całkowicie nieufność naszego społeczeństwa do własnego pieniądza, jest jedną z przyczyn, że wkładki oszczędnościowe nie wpływają w dostatecznej mierze do naszych instytucyj oszczędnościowych, to jednocześnie musimy się i z tem zgodzić, że przyjmowaniu wkładek w złotych w złocie nie należy się przeciwstawiać, lecz raczej zachęcać nasze instytucje oszczędnościowe do przyjmowania wkładek na warunkach, dających wkładcy bezwzględną pewność zachowania wartości jego oszczędności, przez zapewnienie mu zwrotu według wartości złota.

Kasy oszczędności jednak, które oszczędnościom pewnej kategorji swoich wkładców pragną nadać wyraz trwały, muszą bezwarunkowo postarać się o należyte użycie tych wkładów i ulokowanie ich w sposób, dający zupełną pewność, że odbiór wypożyczonej przez Kasę sumy nastąpi w mierniku, odpowiadającym wartości złota.

Że lokowanie wkładów w złotych w złocie w krótkoterminowych pożyczkach wekslowych zupełnie nie jest wskazanem, tak jak nie jest wskazanem przyjmowanie w złotych w złocie wkładek oszczędnościowych, na dowolne terminy lokowanych, tego dowodzić nie potrzeba, zrozumiałem bowiem jest, iż zapoczątkowanie stosowania złotego w złocie przy operacjach krótkoterminowych, na szerszą skalę rozwiniętych, mogłoby w szerszych masach niedostatecznie uświadomionych, łatwo osłabić zaufanie do złotego obiegowego, co naturalnie w bardzo wysokim stopniu jaknajniekorzystniej odbiłoby się na całokształcie naszego życia gospodarczego.

To też, jeżeli Kasy przyjmują, lub zaczną przyjmować wkłady w złotych w złocie od osób, które jeszcze nie są dostatecznie przekonane, że ich dzisiejszy pieniądz na dłuższy przeciąg czasu zachowa stałą wartość, winny tym wkładom nadać charakter dłużej terminowy, to jest tej kategorji wkłady przyjmować na terminy ściśle określone, nie krótsze jednak, jak paroletnie, a to przez wzgląd, że kasa, pragnąc lojalnie wobec takiego wkładcy postępować, pieniądze przez niego złożone może wypożyczyć tylko w sposób, dający zupełną pewność ich niezniszczalności, a co może tylko wówczas uskutecznić, jeżeli wypożyczy je na zupełnie pewną hipotekę, pod warunkiem zwrotu w złotych w złocie.

Że zaś trudno sobie wyobrazić, aby pożyczkobiorca, z korzyścią dla siebie, pożyczkę pod zabezpieczenie hipoteczne na przeciąg krótkiego czasu mógł zaciągnąć, przeto warunek, iż lokata w złotych w złocie dopiero po paru latach może być wycofaną, znajduje zupełne usprawiedliwienie.

O ile rozchodzi się o stopę procentową od wkładów w złotych w złocie, to winna ona być niższą od stopy procentowej, płaconej od wkładów w walucie obiegowej lokowanych.

Również odsetki od pożyczek w złotych w złocie udzielanych winny być niższe od odsetek przy wydawaniu pożyczek w złotych obiegowych naliczanych.

W pierwszym wypadku z racji, że wkładca jest zabezpieczony zupełnie na wypadek każdej niepewnej sytuacji, a w drugim z powodu, iż, korzystający z tej lokaty w charakterze pożyczkobiorcy, odpowiedzialność za niezniszczalność tego władu na siebie przyjmuje.

Co dotyczy księgowania pozycji w złotych w złocie, to mimo, że obecnie niema najmniejszej obawy, aby wartość obiegowego złotego uległa zmianie, to jednak sam porządek rzeczy wymaga, aby, zarówno dla wkładek jak i pożyczek w złotych w złocie, były zakładane specjalne księgi, zaś w „dzienniku-główna" amerykanka) tego rodzaju pozycje uwidoczniane na oddzielnych kontach. W myśl zaś aksjomatu—zachowania równowagi bilansu należy baczyć, by pozycje w złotych w złocie w passywach Kasy znalazły zawsze swój odpowiednik w aktywach Kasy w postaci udzielonych kredytów złotych w złocie.

Przyjmując wkłady oszczędnościowe w złotych w złocie zbędnem jest przyjmowanie także wkładów w obcych walutach, wystarczy bowiem w danym momencie obcą walutę wymienić na złote i przyjąć jako wkład w złotych w złocie.

Wkłady bowiem w walutach obcych gorzej zabezpieczają wkładcę od wkładów w złotych w złocie, albowiem waluty te bezwzględu czy to będą dolary, czy jakie inne, uzależnione są zawsze od spekulacji giełdowej.

Wprawdzie trudno narazie ustalić jakie rezultaty wykaże akcja, zmierzająca do przyjmowania przez Kasy wkładów w złotych w złocie, to jednak z góry można przewidzieć, że gdyby wydała pomyślne, to byłoby to zapoczątkowaniem udzielania przez Kasy dłużej terminowych kredytów, możliwie tanio oprocentowanych, co w szczególności dla rolnictwa miałoby bardzo duże znaczenie.

J. S. Roziecki.

Rachunki bieżące.

Klijent Komunalnej Kasy Oszczędności, korzystający często z jej usług przy załatwianiu swych spraw pieniężnych, otwiera sobie zazwyczaj rachunek, na którym Kasa zapisuje wszystkie dokonywane z klijentem obroty (wpłaty, wypłaty, zlecenia). Rachunek posiada dwie strony: lewa strona nosi nazwę „Winien" (Debet), prawa — „Ma" (Credit). Na stronie „Winien" zapisuje się sumy, które Kasa wypłaca klijentowi lub z jego polecenia innej osobie, na stronie „Ma"—kwoty, wpłacone na dobro klijenta. Różnica pomiędzy sumą kapitałów strony W-n i strony Ma stanowi saldo W-n, wykazujące stan zadłużenia klijenta w Kasie, lub też saldo Ma, wskazujące jego stan posiadania w danej chwili, czyli sumę, jaką może dysponować. Ze względu na charakter tego salda odróżniamy trzy rodzaje rachunków bieżących: 1) rachunek przekazowy, czekowy lub żyrowy, na którego podstawie klijent dysponuje sumami, uprzednio na ten rachunek wpłaconemi; w rachunku tym strona Ma zawsze jest większa od strony W-n, skutkiem czego saldo jest w każdej chwili kredytowe (klijent jest zawsze wierzycielem Kasy); 2) rachunek otwartego kredytu (on call), z którego klijent czerpie w granicach przyznanego mu kredytu; rachunek ten wykazuje saldo debetowe, czyli klijent jest zawsze dłużnikiem Kasy; 3) rachunek mieszany, na którym saldo przerzuca się z kredytu w debet, a klijent raz jest dłużnikiem, drugi raz wierzycielem Kasy.

W stosunkach między instytucjami finansowemi rozróżniamy nadto dwa rodzaje rachunków bieżących: ich rachunek (loro) i nasz rachunek (nostro). Zapisanie samej tranzakcji na ten, czy tamten rachunek zależy od tego, kto daje zlecenie; jeśli Kasa X daje zlecenie Kasie Y, to zapisuje u siebie tranzakcję na rachunku „nostro"; jeżeli sama od Kasy Y otrzymuje zlecenie, zapisuje na „loro".

Rachunki bieżące bywają oprocentowane i bezprocentowe. W artykule niniejszym zajmiemy się tylko rachunkami oprocentowanemi. Stopa procentowa dla sald na rachunkach przekazowych i otwartego kredytu jest jedna: kredytowa dla pierwszych, debetowa dla drugich. Na rozrachunkach mieszanych mamy dwie stopy: wyższą dla sald debetowych, niższą dla kredytowych.

Rachunki bieżące zamyka się co pół roku (30 czerwca i 31 grudnia), rzadziej co kwartał (r-ki otwartego kredytu). Zamknięcie polega na obliczeniu procentu, prowizji, porta, podatku, doliczeniu wartości 20-groszowego znaczka stemplowego, skasowanego na wyciągu, przesłanym klijentowi, i na wyprowadzeniu salda ogólnego (końcowego).

Procent. Procent na rachunkach bieżących oblicza się zapomocą liczb procentowych. Liczbą procentową nazywamy iloczyn z przemnożenia setnej części kapitału przez ilość dni, za którą kapitał procentuje. Do obliczenia bierzemy kapitał z dokładnością do 1 złotego, czyli bez groszy, które—jeśli wynoszą 50 gr. lub więcej — przyjmujemy za 1 złoty, mniejsze zaś odrzucamy. W rachubie czasu nie liczymy pierwszego dnia, uwzględniamy natomiast ostatni. Dla ułatwienia obliczania dni posiadamy w rachunku rubrykę „waluta", w której zapisujemy dzień od którego rozpoczyna się oprocentowanie danego kapitału. Dzień ten nieraz jest inny od daty zaksięgowania pozycji, czasem nawet znacznie od tej daty odbiega, gdyż naprz. weksel, przysłany do inkasa 28 grudnia z terminem płatności w styczniu, będzie zaksięgowany pod data otrzymania weksla z walutą styczniową dnia płatności.

Aczkolwiek—jak wyżej powiedziano—liczbę procentową znajdujemy, przemnażającą setną część kapitału przez liczbę dni, jednakże w praktyce mnożenia tego nie wykonywamy, a to dla uniknięcia znajdywania zbędnych cyfr. Posiłkujemy się w tym celu następującem rozumowaniem: jeżeli będziemy poszukiwali liczby procentowej za 100 dni, to setna część

kapitału, pomnożona przez 100 (dni), da nam w iloczynie ten sam kapitał, czyli że liczba procentowa za 100 dni równa się kapitałowi. Następnie z liczby dni 100 przechodzimy na właściwą liczbę dni.

Przykład: kapitał 2472.70 dni 135.

za 100 dni	liczba proc. =	2473
„ 25 dni	(1/4 część poprzedniej)	618,2
„ 10 dni	(1/10 część kapitału)	247,3
		3339

Dla dokładności wzięliśmy składniki z jedną cyfrą po przecinku, suma tych cyfr dała 5, wobec czego zaokrągliliśmy ją do 10, uwzględniając to w sumie cyfr następnego rzędu. Gdybyśmy otrzymali nie 5, a mniej, odrzucilibyśmy w całości. Przy znajdywaniu liczby proc. zapomocą odejmowania ograniczamy się w odjemnej i odjemniku do jedności (bez znaków dziesiętnych).

Przykład: kap. zł. 2472.70 za dni 98

za 100 dni	2473
za 2 dni (24,7 × 2) . .	49
	2424

Celem obliczenia procentu dzielimy liczbę procentową przez t. zw. dzielnik procentowy, a ten otrzymujemy, podzieliwszy 360 przez stopę procentową. Jednakże niezawsze 360 dzieli się przez stopę procentową (naprz. 7) bez reszty. Aby tego uniknąć wybieramy tylko takie stopy, przez które 360 nietylko dzieli się bez reszty, ale nawet daje w iloczynie liczbę jednocyfrową lub też dwucyfrową z zerem na końcu, a więc 4%, 6%, 9%, 12%, a następnie z jednej z tych stóp przechodzimy na stopę procentową właściwą w podobny sposób, w jaki przechodziliśmy ze 100 dni na inną liczbę dni przy znajdywaniu liczby procentowej.

Przykład: liczba procent. 2424, stopa 7%.

6%	(360 : 6 = 60) 2424 : 60 =	40.40
1%	(1/6 sześciu) = 40.40 : 6 =	6.73
7%	. . . . .	zł 47.13

Przykład II: l. proc. 4683, stopa 13%,

9%	(360 : 9 = 40) 4683 : 40 =	117.08
3%	(1/3 część poprzedniej)	39.03
1%	(1/3 część poprzedniej)	13.01
13%	. . . . .	zł 169.12

Przykład III: l. pr. 724, stopa 8¼%.

6%	. . . , . .	12.07
2%	(1/3 poprzedniej) . .	4.02
¼%	(1/8 poprzedniej) . .	50
8¼%	. . . . . .	zł 16.59

Prowizja. Prowizję oblicza się od większej strony rachunku, od której potrąca się saldo z poprzedniego okresu oraz pozycje frankowane (t. j. takie, od których pobrano już prowizję i wogóle wszelkie koszty przy dokonywaniu danej tranzakcji) bez względu na to, czy pozycje takie znajdują się na stronie W-n, czy Ma. Według rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o lichwie pieniężnej stopa prowizji nie może przekraczać ¼%.

Porto. Porto pobiera się od sztuki, t.j. od ilości pozycyj obrotowych zarówno stronę W-n, jak strony Ma. Saldo nie jest pozycją obrotową, a wynikową, dlatego przy wyliczaniu portoryj nie bierze się go w rachubę. Pomija się też w liczeniu pozycje frankowane (frc.). Do tej pozycji włączamy zwykle, jako kwotę drobną, koszt stempla na wyciągu (22 gr.) a łączną sumę powiększamy lub zmniejszamy w groszach tak, aby saldo końcowe rachunku otrzymać w złotych (bez groszy).

Podatek. Jeżeli saldo liczb procentowych jest kredytowe, to i procent będzie kredytowy, ulegnie przeto zapisaniu na dobro klijenta (strona Ma), a wówczas podatek wynosi 10% od tego procentu.

Jeżeli procent przypada na rzecz Kasy zapisuje się go na ciężar rachunków (strona W-n), a podatek oblicza się w wysokości 0,540% w stosunku do kapitałów z uwzględnieniem czasu, czyli 1½‰ od salda końcowego liczb procentowych*).

Na rachunku mięszanym (typowym rach. bieżącym) salda liczb procentowych będą dwa: debetowe i kredytowe, stąd i procent będzie jeden debetowy, drugi kredytowy; będą też dwa podatki: 10% od procentu kredytowego i 0,540%, a właściwie 1½% od salda debetowego liczb procentowych.

Jak to wynika z rozważań poprzednich, procent może się znaleźć na stronie W-n lub też na stronie Ma rachunku bieżącego, natomiast prowizję, porto, podatek zapisuje się zawsze na ciężar rachunku klijenta. Klijentem takim może być inna Kasa (r-k loro).

Metody obliczania procentów na rach. bieżących.

Zasadniczo rachunek bieżący składa się z dwóch obok siebie znajdujących się stronic księgi korespondentów; obie strony posiadają jednakowe rubryki. Istnieją również konta jednostronicowe, w których strony W-n i Ma zastąpione są przez rubryki W-n i Ma zarówno w kapitałach, jak liczbach procentowych. Ta druga forma jest dziś najwięcej rozpowszechniona, na niej więc tylko się zatrzymamy, posiłkując się przytem wzorami, zalecanemi przez Związek, a używanemi przez kasy oszczędności,

Metod obliczania procentów, a właściwie dni i liczb procentowych jest kilka: 1) metoda dodatnia albo niemiecka, 2) ujemna albo francuska, 3) drabinkowa albo angielska, 4) saldowa. W wyborze metody zatrzymywamy się również na dwóch tylko najwięcej rozpowszechnionych—dodatniej i saldowej.

Metoda dodatnia polega na tem, że za podstawę do obliczania dni przyjmujemy ostatni dzień okresu rachunkowego (30 czerwca lub 31 grudnia). Saldo liczb procentowych znajdujemy jako różnicę między sumą liczb procentowych większej strony (rubryki), a mniejszej i zapisujemy je na mniejszej dla wyrównania.

Zamknięty metodą dodatnią rachunek przedstawia się w sposób następujący:

---

*) Jak już wiemy procent = l (liczba proc.) : d (dzielnik proc.) $= l : \frac{360}{0{,}540} = l \times \frac{0{,}540}{360} = l \times \frac{540}{360.1000} = l \times 3/2 = 1\,1/2$‰ od l.

Rok 1929 Miesiąc	Dzień	TREŚĆ	№ czeku	Waluta	Obrót Winien	Obrót Ma	Saldo	Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
Lipiec	1	Saldo		$^{30}/_{6}$		2000 —	2000 —	180		3600
„	15	Czek	56	$^{15}/_{7}$	750 —		1250 —	165	1237	
Sierpień	8	Wpłata		$^{8}/_{8}$		420 —	1670 —	142		596
„	26	Kupno papier. proc.		$^{26}/_{8}$	1524 20		145 80	124	1890	
Paździer.	12	Za zdyskontowane weksle		$^{12}/_{10}$		3218 15	3363 95	78		2510
„	25	Czek	58	$^{25}/_{10}$	1600 —		1763 95	65	1040	
Listopad	1	Za wykupiony weksel		$^{1}/_{11}$	950 —		813 95	59	561	
Grudzień	31	$8^1/_2$ proc. od salda liczb proc.				46 70			1978	
„	„	$^1/_4$ proc. prowiz. od 3638,15			9 09					
„	„	10 proc. podatku od 46.70			4 67					
„	„	Porto i stempel			1 89					
„	„	Saldo		$^{31}/_{12}$	845 —		845 —			
					5684 85	5684 85	—		6706	6706
1930 Stycz.	1	Saldo		$^{31}/_{12}$		845 —	845 —			

W rachunku tym dni liczyliśmy od poszczególgólnych walut do $^{31}/_{12}$ (każdy miesiąc, nawet luty, liczymy po 30 dni), Liczby procentowe obliczaliśmy od kapitałów strony W-n i Ma (a nie od sald). Przed wyprowadzeniem salda liczb proc. dodaliśmy przedewszystkiem liczby pr. strony Ma, jako większej, otrzymaną sumę (6706) podpisaliśmy również na stronie W-n, poczem wyprowadziliśmy saldo (1978), dopełniając sumę liczb strony W-n do liczby 6706. Saldo to, zapisane na stronie W-n dla wyrównania, jest saldem kredytowem i dlatego procent zapisaliśmy na stronie Ma. Prowizję policzyliśmy od kapitałów strony Ma (jako większej), potrąciwszy saldo z poprzedniego okresu (2000.—). Porto policzyliśmy od 6 pozycyj (4 na stronie W-n i 2 na str. Ma) po 30 gr. z dodaniem 22 gr. na znaczek stemplowy na wyciągu, co czyni razem zł 2.02; aby saldo kapitałów otrzymać bez groszy, zmniejszyliśmy kwotę powyższą do zł 1.89. Saldo kapitałów zł 845.— nosi walutę 31 grudnia, t. j. datę zamknięcia rachunku.

Przy metodzie saldowej układ rachunków jest ten sam, tylko dni i liczby procentowe mają inne znaczenie. Korzystając z tego, że po każdej tranzakcji mamy w oddzielnej rubryce wyrzucone saldo kapitałów (a przecież właściwie procentują salda, a nie sumy obrotowe), notujemy te dni, w ciągu których dane saldo procentowało, a więc do najbliższej zmiany salda. Liczby procentowe obliczamy nie od kapitałów obrotowych, a od poszczególnych sald; suma liczb procentowych jest zarazem saldem, od którego obliczamy procent.

Weźmy przykład poprzedni.

Rok 1929 Miesiąc	Dzień	TREŚĆ	№ czeku	Wal.	Obrót Winien	Obrót Ma	Saldo	Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
Lipiec	1	Saldo		$^{30}/_{6}$		2000 —	2000 —	15		300
„	15	Czek	56	$^{15}/_{7}$	750 —		1250 —	23		287
Sierpień	8	Wpłata		$^{8}/_{8}$		420 —	1670 —	18		301
„	26	Kupno pap. proc.		$^{26}/_{8}$	1524 20		145 80	46		67
Paździer.	12	Za zdyskont. weksle		$^{12}/_{10}$		3218 15	3363 95	13		437
„	25	Czek	58	$^{25}/_{10}$	1600 —		1763 95	6		106
Listopad.	1	Za wykup. weksel		$^{1}/_{11}$	950 —		813 95	59		480
Grudzień	31	$8^1/_2$ proc. od salda liczb pr.				46 70			1978	
		$^1/_4$ proc. od 3638.15			9 09					
		10 proc. podatku			4 67					
		Porto i stempel			1 89					
		Saldo		$^{31}/_{12}$	845 —		845 —			
					5684 85	5684 85	— —	180	1978	1978
1930 Stycz.	1	Saldo		$^{31}/_{12}$		845	845			

W rachunku powyższym sumę liczb proc. strony Ma zapisaliśmy na stronie W-n dla wyrównania obu stron. Liczbę dni dodaliśmy dla kontroli: suma powinna dać nam liczbę dni od najwcześniejszej waluty (30 czerwca) do najpóźniejszej (31 grudnia), czyli 180.

Wcześniejsze zamknięcie rachunku.

Zachodzi niekiedy potrzeba zamknięcia rachunku przed zwykłym terminem. Przypuśćmy, że w poprzednim przykładzie dokonano zamknięcia nie 31 grudnia, a 10 listopada. Przy metodzie dodatniej sprawa się cokolwiek komplikuje, bo wszystkie liczby procentowe były obliczone za czas do 31 grudnia i przerobić ich się nie da.

Błąd ten jednakże trzeba sprostować. Aby tego dokonać należałoby każdą liczbę procentową zarówno strony W-n, jak strony Ma, zmniejszyć o liczbę procentową od tegoż kapitału za czas od 10 listopada do 31 grudnia, czyli za 50 dni. Ponieważ od wszystkich kapitałów policzylibyśmy liczby procentowe za jednakową liczbę dni (50), zatem zadanie możemy sobie uprościć przez dodanie wszystkich kapitałów strony

W-n i Ma, znalezienie różnicy między temi sumami, obliczenie liczby proc. od tej różnicy i odjęcie jej od tej strony liczb proc., na której korzyść wypadła różnica kapitałów.

W naszym przykładzie suma kapitałów strony Ma wynosi 5638.15, strony W-n—4824.20, różnica—813.95 (różnicy tej zresztą niepotrzeba wyszukiwać, gdyż jest ona uwidoczniona w ostatniem saldzie). Różnica kapitałów jest kredytowa, zatem od kredytowych liczb proc. należy odjąć liczbę proc. od zł. 814 za 50 dni; odejmowanie to uskuteczniamy przez zapisanie liczby proc. 407 na stronie przeciwnej t. j. na stronie W-n.

Rachunek otrzyma kształt następujący—(W rachunku tym, jak we wszystkich następnych nie będziemy umieszczali dat księgowania, ani treści, gdyż nie wywierają one żadnego wpływu ani na sposób, ani na wynik obliczeń i zamknięć).

Treść	Waluta	Obrót Winien		Obrót Ma		Saldo		Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
Saldo	$^{30}/_{6}$			2000	—	2000	—	180		3600
	$^{15}/_{7}$	750	—			1250	—	165	1237	
	$^{8}/_{8}$			420	—	1670	—	142		596
	$^{26}/_{8}$	1524	20			145	80	124	1890	
	$^{12}/_{10}$			3218	15	3363	95	78		2510
	$^{25}/_{10}$	1600	—			1763	95	65	1040	
	$^{1}/_{11}$	950	—			813	95	59	561	
Od różnicy kapit. 813,95								50	407	
$8^1/_2$ proc. od salda liczb pr.				37	09				1571	
$^1/_4$ proc. prowizji		9	09							
10 proc. podatku od 37.09		3	71							
Porto i stempel		2	24							
Saldo	$^{10}/_{11}$	836	—							
		5675	24	5675	24				6706	6706

Przy metodzie saldowej obliczanie jest bez porównania łatwiejsze, gdyż—prócz liczby procentowej od ostatniego salda kapitałów — wszystkie pozostałe liczby są dobre i poprawieniu nie ulegną. Zatem tylko od ostatniego salda policzymy liczbę procentową nie za dni 59 (od $^1/_{11}$ do $^{31}/_{12}$), a za dni 9 (od $^1/_{11}$ do $^{10}/_{11}$ t. j do dnia zamknięcia). Rachunek przedstawiać się będzie, jak następuje:

TREŚĆ	Wal.	Obrót Winien		Obrót Ma		Saldo		Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
	$^{30}/_{6}$			2000	—	2000	—	15		300
	$^{15}/_{7}$	750	—			1250	—	23		287
	$^{8}/_{8}$			420	—	1670	—	18		301
	$^{26}/_{8}$	1524	20			145	80	46		67
	$^{12}/_{10}$			3218	15	3363	95	13		437
	$^{25}/_{10}$	1600	—			1763	95	6		106
	$^{1}/_{11}$	950	—			813	95	9		73
$8^1/_2$ od salda liczb pr.				37	09				1571	
								130	1571	1571

Dalsze pozycje, jak przy metodzie dodatniej.

Waluty wsteczne.

Waluty w rach. bieżącym niezawsze następują w porządku chronoligicznym, przeciwnie —najczęściej właśnie porządek ten załamuje się i po dacie późniejszej następuje jedna lub dwie wcześniejsze. Przy prowadzeniu rachunku metodą dodatnią nie stwarza to żadnych trudności, gdyż termin, do którego obliczamy dni (epoka) jest terminem stałym (ostatni dzień półrocza).

Podany niżej przykład dotyczy rachunku otwartego kredytu, zamkniętego metodą dodatnią. W rachunku tym podatek 0,540% obliczony został jako $1^1/_2$% od salda liczb procentowych 5245 (5.25+2.62=7.87).

TREŚĆ	Waluta	Obrót Winien		Obrót Ma		Saldo		Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
Saldo	31/12	4680	—			4680	—	180	8424	
	15/1			1200	—	3480	—	165		1980
	3/2			700	—	2780	—	147		1029
	22/1			1000	—	1780	—	158		1580
	10/4	2500	—			4280	—	80	2000	
	6/5			800	—	3480	—	54		432
	20/4	1660	—			5140	—	70	1162	
	29/4			2000	—	3140	—	61		1220
	10/6			500	—	2640	—	20		100
13 proc. od salda liczb pr.		189	40							5245
1/4 proc. prow. od 4160.—		10	40							
Podatek 0,540 proc.		7	87							
Porto i stempel		2	33							
Saldo	30/6			2850	—	2850	—			
		9050	—	9050	—				11586	11586

Obliczanie procentów metodą saldową na rachunku, w którym waluty nie następują jedna po drugiej w porządku chronologicznym, wydaje się napozór trudne, w praktyce jednakże sprowadza się do łatwego zupełnie rachunku. Teoretyczne uzasadnienie sposobu obliczania dni i liczb procentowych jest istotnie dosyć zawiłe i dla braku miejsca nie będę się niem tutaj zajmował, ograniczę się tylko do podania sposobu mechanicznego.

Jak to wynika z zasad metody saldowej, dni obliczamy od waluty danego salda do waluty następnego salda; gdyby zaś waluta następnego salda była wcześniejsza od poprzedniej, w obliczeniu dni musielibyśmy się cofać. To wsteczne obliczenie zaznaczamy przez napisanie liczby dni czerwonym atramentem. Liczby procentowe za dni czerwone zapisujemy na przeciwnej stronie, a więc od salda *debetowego* za wsteczne (czerwone) dni zapisujemy liczbę proc. na stronie *kredytowej* (Ma), od salda kredytowego (naprz. w rach. przekazowym) zapisujemy na debecie (W-n).

Dalsze zamknięcie rachunku odbywa się w sposób zwykły. Tylko kontrolę dni przeprowadzamy z pewną modyfikacją, mianowicie: w dodawaniu opuszczamy dni czerwone, a od sumy dni czarnych odejmujemy sumę dni czerwonych.

Poprzedni przykład, obliczony metodą saldową, przybierze wygląd następujący:

TREŚĆ	Wal.	Obrót Winien		Obrót Ma		Saldo		Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
	31/12	4680	—			4680	—	15	702	
	15/1			1200	—	3480	—	18	627	
	3/2			700	—	2780	—	**11**		306
	22/1			1000	—	1780	—	78	1388	
	10/4	2500	—			4280	—	26	1113	
	6/5			800	—	3480	—	**16**		557
	20/4	1660	—			5140	—	9	463	
	29/4			2000	—	3140	—	41	1187	
	10/6			500	—	2640	—	20	528	
13 proc. od salda liczb proc. i t. d.		189	40							5245
								207		
								—27		
								180	6008	6008

W rachunku powyższym przy saldzie debetowem zł 2780.— była waluta 3 lutego, następne zaś saldo posiadało walutę 22 stycznia, a więc wcześniejszą i skutkiem tego musieliśmy obliczyć dni wstecz od 3/2 do 22/1. Różnica między temi dwiema datami wynosi 11 dni, które zapisaliśmy czerwonym atramentem (innym drukiem), a naprzeciwko salda debetowego zł 2780.— umieściliśmy liczbę proc. kredytową (strona Ma). To samo zrobiliśmy przy saldzie zł 3480.— Suma dni czarnych wyniosła 207; po odjęciu 27 (11+16) dni czerwonych pozostało 180, czyli ilość dni pomiędzy 31/12 a 30/6.

Pozycje z walutami, należącemi do innych okresów.

Bardzo często w rachunkach bieżących spotykamy pozycje z walutami, należącemi bądź do poprzedniego okresu rachunkowego, bądź do następnego. Pierwsze trafiają się zwykle w początku danego okresu, drugie — w końcu.

Jeżeli chodzi o waluty, należące do poprzedniego okresu, nie nastręczają one w rachunku żadnych trudności. W metodzie dodatniej kapitał odpowiedni procentuje od danej waluty do końca półrocza, przyczem — rzecz oczywista — liczba dni będzie większa niż 180. W metodzie saldowej będziemy mieli przy poprzedniej pozycji wsteczne obliczenie dni, które oznaczymy liczbą czerwoną, a liczbę proc. zapiszemy po przeciwnej stronie.

Gorzej jest z walutami, należącemi do następnego okresu.

Ponieważ pozycje te powinny rozpocząć oprocentowanie od odpowiednich dni następnego okresu, przeto najprostrzem zdawałoby się rozwiązaniem powinno być nieliczenie od nich ani dni, ani liczb procentowych, lecz przeniesienie żywcem na następne półrocze z temi samemi walutami. Jednakże tak się zazwyczaj nie robi, a to dlatego, że przeniesienie powoduje tworzenie szeregu pozycyj stornowych w danym okresie i powtórzenie takiej samej ilości pozycyj w następnym okresie, przyczyniając dużo pracy całkiem nieprodykcyjnej. Powtóre — nowy okres rozpoczynałby się nie saldem z poprzedniego okresu, lecz ponadto kilku pozycjami obrotowemi, co w pewnym stopniu utrudnia uzgodnienie księgi korespodentów z rachunkiem korespondentów w księdze głównej. Wreszcie komplikuje się też obliczenie prowizji i porta, które jeśli były od tych pozycyj liczne w danym okresie, nie mogą być powtórnie liczone w okresie następnym. (Aby tego uniknąć należałoby przy przenoszeniu pozycje te oznaczyć jako frankowane).

Z tych względów pozycyj z walutami, należącemi do następnego okresu, nie przenosi się, a włącza w saldo końcowe, jak gdyby należały one do danego okresu, przyczem — rzecz prosta — od pozycyj tych w danym okresie procentu nie liczymy. Jednakże włączone w saldo kapitały te niewłaściwie procentować będą od pierwszego dnia następnego okresu, gdyż posiadają waluty późniejsze. Ten przyszły błąd prostujemy w bieżącym okresie, zmniejszając saldo liczb procentowych (jeżeli pozycje te wpłynęły na powiększenie salda) lub zwiększając je, gdy pozycje przyszłego okresu wpłynęły na zmniejszenie salda liczb procentowych.

W metodzie dodatniej obliczenie przeprowadzamy w ten sposób, że od ostatniej pozycji z walutą, należącą do bieżącego okresu liczymy dni normalnie do ostatniego dnia tegoż okresu, przy pozycjach zaś z walutami następnego okresu oznaczamy czerwonym atramentem dni, wynikłe z obliczenia wstecznego do tegoż końcowego dnia bieżącego okresu. Przy tych pozycjach liczby procentowe zapisujemy po przeciwnej stronie (od debetowych kapitałów na stronie Ma, do kredytowych — na W-n.

Ilustruje to następujący przykład.

T R E Ś Ć	Wal.	Obrót Winien		Obrót Ma		Saldo		Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
Saldo	$^{30}/_{6}$			3000	—	3000	—	180		5400
	$^{18}/_{7}$	800	—			2200	—	162	1296	
	$^{10}/_{6}$	400	—			1800	—	200	800	
	$^{25}/_{6}$			1000	—	2800	—	185		1850
	$^{10}/_{9}$	1500	—			1300	—	110	1650	
	$^{15}/_{12}$			2000	—	3300	—	15		300
	$^{8}/_{1}$	600	—			2700	—	8		48
	$^{15}/_{1}$	700	—			2000	—	15		105
9 proc. od salda liczb. pr.				98	92				3957	
$^{1}/_{4}$ proc. prowizji od 3000.—		7	50							
10 proc. podatku		9	89							
Porto i stempel		2	53							
Saldo	$^{31}/_{12}$	2079	—			2079	—			
		6098	92	6098	92				7703	7703
1930 r. Saldo	$^{31}/_{12}$			2079	—	2079	—			

W rachunku tym mamy na początku dwie pozycje z walutami, należącemi do poprzedniego okresu: W-n 400.— z walutą $^{10}/_{6}$ (dni policzyliśmy od $^{10}/_{6}$ do $^{31}/_{12}$, co wynosi 200) i Ma 1000.— z wal. $^{25}/_{6}$ (od $^{25}/_{6}$ do $^{31}/_{12}$ — 185 dni). Liczby procentowe od tych kapitałów zapisaliśmy normalnie.

W końcu rachunku mamy dwie pozycje debetowe z walutami przyszłego okresu: 600.— z wal. $^{8}/_{1}$ i 700 z wal. $^{15}/_{1}$. Od obu tych pozycyj liczyliśmy dni wstecz do dnia zamknięcia rachunku ($^{31}/_{12}$), zapisaliśmy je przeto czerwonym atramentem, a że obie pozycje były debetowe (W-n), przeto obie liczby procentowe zapisaliśmy na stronie kredytowej (Ma).

Przy metodzie saldowej, obliczając dni, wkraczamy w następny okres tak, jak gdyby należał on do okresu bieżącego i tylko od ostatniej waluty, licząc dni do dnia zamknięcia w kierunku wstecznym, oznaczamy dni czerwonym atramentem, a liczby procentowe zapisujemy po przeciwnej stronie:

Ten sam przykład, obliczony metodą saldową, przedstawia się, jak następuje.

TREŚĆ	Wal.	Obrót Winien		Obrót Ma		Saldo		Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
Saldo	$^{30}/_{6}$			3000	—	3000	—	18		540
	$^{18}/_{7}$	800	—			2200	—	**38**	836	
	$^{10}/_{6}$	400	—			1800	—	15		270
	$^{25}/_{6}$			1000	—	2800	—	75		2100
	$^{10}/_{9}$	1500	—			1300	—	95		1235
	$^{15}/_{12}$			2000	—	3300	—	23		759
	$^{8}/_{1}$	600	—			2700	—	7		189
	$^{15}/_{1}$	700	—			2000	—	**15**	300	
9 proc. od salda liczb proc.				98	92				3957	
$^{1}/_{4}$ proc. prowizji od 3000.—		7	50					233		
10 proc. podatku od 98,92		9	89					—53		
Porto i stempel		2	53							
Saldo	$^{31}/_{12}$	2079	—			2079				
		6098	92	6098	92			180	5093	5093
1930 r. Saldo	$^{31}/_{12}$			2079	—	2079	—			

W rachunku tym mamy walutę $^{10}/_{6}$, następującą po $^{18}/_{7}$, wobec czego przy poprzedniem saldzie zł 2200.— zmuszeni byliśmy policzyć dni wstecz (od $^{18}/_{7}$ do $^{10}/_{6}$), zapisaliśmy je przeto czerwonym atramentem, a liczbę procentową umieściliśmy od salda kredytowego na debetowej stronie liczb proc.

Następna waluta $^{25}/_{6}$, chociaż należy do poprzedniego okresu, nie stwarza konieczności wstecznego obliczenia dni (od $^{10}/_{6}$ do $^{25}/_{6}$ obliczenie postępuje naprzód) wobec czego przy poprzedniem saldzie zł 1800.— zapisaliśmy dni czarnym atramentem i liczbę procentową umieściliśmy normalnie.

W końcowej części rachunku policzyliśmy, jak zwykle, od salda 3300.— dni 23 (od $^{15}/_{12}$ do $^{8}/_{1}$), od 2700.— dni 7 (od $^{8}/_{1}$ do $^{15}/_{1}$), od ostatniego zaś salda 2000.—policzyliśmy 15 dni od $^{15}/_{1}$ do $^{31}/_{12}$, a więc wstecz, co zaznaczyliśmy czerwonym atramentem.

Zmiana stopy procentowej.

Gdy stopa procentowa ulega na rynku pieniężnym zniżce lub zwyżce, ulega też zmianie stopa procentu, liczonego od rachunków bieżących. Zmiana przychodzi zwykle w czasie trwania okresu rachunkowego, gdy liczby procentowe zostały już obliczone za cały czas do końca okresu (przy metodzie dodatniej) i zmienić ich już nie można. A jednak dla obliczenia procentu musimy otrzymać dwa salda liczb procentowych, odpowiadające rzeczywistym wynikom dwóch okresów, na jakie rachunek z konieczności rozbić się musi. Rozbicia tego dokonywać można kilkoma sposobami, z których najłatwiejszy polega na t. z. zamknięciu wewnętrznem.

Jeżeli w danem półroczu stopa procentowa raz tylko uległa zmianie, rozbijamy cały rachunek na dwa okresy. Pierwszy okres, trwający od początku półrocza do dnia zmiany stopy procentowej zamykamy saldem kapitałów i saldem liczb procentowych w taki sam sposób, jak to robiliśmy przy wcześniejszem zamknięciu rachunku, mianowicie przy metodzie dodatniej od ostatniego salda kapitałów, poprzedzającego zmianę stopy, liczymy dni, pozostałe od zmiany do końca półrocza, a liczbę procentową odejmujemy od większej strony liczb proc. przez zapisanie jej na przeciwnej stronie. Następnie, zamykając ten okres, wyprowadzamy saldo kapitałów i saldo liczb procentowych pierwszego okresu.

Drugi okres rozpoczynam tem samem saldem kapitałów, umieszczając przy niem walutę tego dnia, w którym nastąpiła zmiana stopy procentowej, poczem dalszy rachunek prowadzimy w sposób zwykły.

Zamieszczony poniżej rachunek otwartego kredytu obliczyliśmy metodą dodatnią, przyczem do 10 września (włącznie) stopa procentowa wynosiła 12 proc., od końca 10 września do półrocza — 13 proc.

TREŚĆ	Wal.	Obrót Winien		Obrót Ma		Saldo		Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
Saldo	$^{30}/_{6}$	6000	—			6000	—	180	10800	
	$^{22}/_{7}$			1000	—	5000	—	158		1580
	$^{4}/_{8}$			2000	—	3000	—	146		2920
	$^{20}/_{8}$	1500	—			4500	—	130	1950	
	$^{8}/_{9}$			1000	—	3500	—	117		1170
Od salda zł. 3500.—	$^{10}/_{9}$							**110**		3850
Saldo				3500	—					3230
		7500	—	7500	—				12750	12750
Saldo	$^{10}/_{9}$	3500	—			3500	—	110	3850	
»	$^{20}/_{11}$	2000	—			5500	—	40	800	
	$^{10}/_{12}$			1500	—	4000	—	20		300
Saldo liczb proc.										4350
12 proc. od salda l. pr. 3230		107	67							
13 proc. „ „ „ 4350		157	08							
Podatek 0,540 proc.		11	37							
i t. d.									4650	4650

W pierwszym okresie od ostatniego salda zł 3500.— policzyliśmy raz liczbę procentową normalnie za czas od $^{3}/_{9}$ do $^{31}/_{12}$, drugi raz policzyliśmy dni za czas od zmiany stopy ($^{10}/_{9}$) do końca półrocza ($^{31}/_{12}$) oznaczyliśmy je liczbą czerwoną, a liczbę procentową zapisaliśmy na przeciwnej stronie (od debetowego salda kapitałów na kredytowej stronie). W ostatecznym wyniku mamy dwa debetowe salda liczb procentowych: 3230 i 4350. Od pierwszego policzyliśmy 12 proc., od drugiego 13 proc. Podatek 0,540 proc. policzyliśmy od l. pr. 7580.

Metodą saldową rachunek prościej się zamyka.

TREŚĆ	Wal.	Obrót Winien	Obrót Ma	Saldo	Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
Saldo	$^{30}/_{6}$	6000 —		6000 —	22	1320	
	$^{22}/_{7}$		1000 —	5000 —	12	600	
	$^{4}/_{8}$		2000 —	3000 —	16	480	
	$^{20}/_{8}$	1500 —		4500 —	13	585	
	$^{3}/_{9}$		1000 —	3500 —	7	245	
Saldo	$^{10}/_{9}$		3500 —				3230
		7500 —	7500 —		70	3230	3230
Saldo	$^{10}/_{9}$	3500 —		3500 —	70	2450	
	$^{20}/_{11}$	2000 —		5500 —	20	1100	
	$^{10}/_{12}$		1500 —	4000 —	20	800	
Saldo liczb proc.							4350
12 proc. od salda liczb pr. 3230		107 67					
13 proc. „ „ „ „ 4350		157 08					
Podatek 0,540 proc.		11 37					
i t. d.					110	4350	4350

Od ostatniego salda pierwszego okresu policzylibyśmy dni od waluty tegoż salda ($^{3}/_{9}$) do dnia zmiany stopy proc ($^{10}/_{9}$); a te 7 dni liczbę procentową zapisaliśmy normalnie (od debetowego salda na debetowej stronie).

Gdyby stopa procentowa w tem samem półroczu zmieniła się dwa razy, wytworzyłyby się trzy okresy, przyczem okres drugi zamknęlibyśmy w taki sam sposób, jak pierwszy.

Rachunki mieszane.

Pozostaje jeszcze do zbadania, jak zamykać należy rachunki bieżące mieszane, czyli takie, w których klijent raz jest dłużnikiem, drugi raz wierzycielem Kasy, gdy saldo kapitału przechodzi w czasie trwania okresu rachunkowego z debetu w kredyt i odwrotnie.

Ponieważ na rachunku takim inny procent (wyższy) Kasa pobiera od sald debetowych, a inny (niższy) płaci od sald kredytowych, przeto dla prawidło-

TREŚĆ	Wal.	Obroty Winien	Obroty Ma	Saldo Winien	Saldo Ma	Dni	Liczby procent. Winien	Liczby procent. Ma
Saldo	$^{30}/_{6}$	1200 —		1200 —		18	216	
	$^{18}/_{7}$		800 —	400 —		22	88	
	$^{10}/_{8}$		1400 —		1000 —	25		250
	$^{5}/_{9}$		200 —		1200 —	**15**		**180**
	$^{20}/_{8}$		500 —		1700 —	50		850
	$^{10}/_{10}$	900 —			800 —	15		120
	$^{25}/_{10}$	2000 —		1200 —		**13**	**156**	
	$^{12}/_{10}$	1000 —		2200 —		33	726	
	$^{15}/_{11}$		1400 —	800 —		25	200	
	$^{10}/_{12}$		1500 —		700 —	10		70
	$^{20}/_{12}$	2100 —		1400 —		10	140	
						208	1370	1290
						-20	—156	— 180
						108	1214	1110
Saldo liczb proc.							1110	1214
12 proc. od l. pr. 1214		40 47						
10 proc. od l. pr. 1110			30 83					
$^{1}/_{4}$ proc. prowizji od 6000		15 —						
10 proc. podatku od 30.83		3 08						
Podatek 0,540 od 1214.—		1 82						
Porto i stempel		3 48						
Saldo	$^{31}/_{12}$		1433 —	1433 —				
		7263 83	7263 83			180	2324	2324

wego obliczenia procentów trzeba salda te wyłowić. Metoda dodatnia do tego się nie nadaje, gdyż obliczywszy liczby procentowe od kapitałów obrotowych (a nie od sald) musielibyśmy potem wprowadzać do rachunku korektywy dosyć zawiłe.

Natomiast nieocenione korzyści daje w tych razach metoda saldowa.

Z uwagi na to, że na rachunku mieszanym mamy salda kapitałów zarówno debetowe, jak kredytowe, rubryka „Saldo“ musi się składać z dwóch rubryk: W-n i Ma. Dalej wszelkie odejmowanie liczb procentowych (przy wstecznem obliczaniu dni lub przy walutach, należących do okresu przyszłego) nie mogą być dokonywane zapomocą zapisywania po przeciwnej stronie, gdyż do przeciwnej strony będzie stosowana inna stopa procentowa.

Odejmowanie to uskuteczniamy, zapisując liczby procentowe *na tej samej stronie czerwonym atramentem* tak jak zapisaliśmy dni. W dodawaniu liczby czerwone opuszczamy, a od otrzymanej sumy odejmujemy liczby czerwone. W rezultacie otrzymujemu dwie różne liczby procentowe. Liczby te w następnym wierszu zapisujemy odwrotnie (debetową w kredycie, kredytową w debecie), jako salda.

Procent od debetowego salda liczb procentowych zapisujemy na debet kapitałów, od kredytowego — na kredyt. Podatkiem obciążamy rachunek dwa razy: liczymy 10 proc. od procentu, zapisanego na stronie Ma i 0,54 proc. od debetowego salda liczb procentowych.

W podanym wyżej rachunku, obliczonym metodą saldową policzyliśmy 12 proc. od liczb procentowych debetowych, 10 proc. od kredytowych.

Wreszcie jeden jeszcze przykład rachunku mieszanego z jedną zmianą stopy procentowej i z dwiema walutami, należącemi do przyszłego okresu. W rachunku tym będziemy liczyli do 4 maja 11 proc. od sald debetowych i 9 proc. od sald kredytowych; po 4 maja podwyższono stopę debetową do 12 proc., kredytową do 10 proc. Rachunek otworzono dopiero w bieżącem półroczu, dlatego pierwsza pozycja zjawia się z walutą 6 marca.

TREŚĆ	Wal.	Obroty		Saldo		Dni	Liczby procent.	
		Winien	Ma	Winien	Ma		Winien	Ma
	6/3	2000 —		2000 —		19	380	
	25/3		3000 —		1000 —	6		60
	1/4	5000 —		4000 —		10	400	
	11/4		1000 —	3000 —		9	270	
	20/4		4500 —		1500 —	9		135
	29/4		700 —		2200 —	5		110
Saldo	4/5	2200 —					305	1050
		9200 —	9200 —				1355	1355
Saldo	4/5		2200 —		2200 —	16		352
	20/5	1600 —			600 —	18		108
	8/6	2000 —		1400 —		27	378	
	5/7	1000 —		2400 —		7	168	
	12/7	800 —		3200 —		**12**	**384**	
						126	546	460
						—12	—384	
						114	162	460
Saldo liczb proc							460	162
11 proc. od l. pr. D-t 1050		32 08						
12 „ „ „ „ „ 162		5 40						
9 „ „ „ „ C-t 305			7 62					
10 „ „ „ „ „ 460			12 78					
Prowizja 1/4 proc. od zł. 12400		31 —						
Podatek 10 proc. od zł. 20.40		2 04						
Podatek 0,540 pr. od l. pr. 1212		1 82						
Porto i stempel		3 06						
Saldo	30/6		3255 —	3255 —				
		5475 40	5475 40			114	622	622

W przykładzie powyższym od ostatniego salda pierwszego okresu policzyliśmy liczbę proc. za 5 dni — od 29/4 do 4/5, t. j. do zmiany stopy procentowej. Saldo liczb procentowych 305 jest sumą liczb procentowych kredytowych (60+135+110), saldo liczb 1050 jest suma liczb debetowych (380+400+270).

Drugi okres rozpoczeliśmy saldem z pierwszego okresu i z walutą dnia zmiany stopy procentowej. Przy końcowem saldzie kapitałów musieliśmy w rachubie czasu cofać się wstecz (od 12/7 do 30/6). Dlatego te 12 dni, jak również liczbę procentową zapisaliśmy czerwonym atramentem *na właściwej stronie*, to znaczy — od salda debetowego na debetowej stronie. Dni i liczby proc. czerwone odjeliśmy następnie od sum dni i liczb pr. czarnych. Dalszych wyjaśnień rachunek ten nie wymaga.

Jeżeli, poznawszy obie metody obliczania, czytelnik zechce dokonać między niemi wyboru, to zapew-

ne nie omylę się, przypuszczając, że wybierze saldową, przedewszystkiem jako uniwersalną, dającą się zastosować do wszystkich wypadków (czego nie można bez zastrzeżeń powiedzieć o metodzie dodatniej). Prócz tego w metodzie saldowej mamy mniejszą ilość dni i mniejsze kapitały (bo tylko salda) stąd też łatwiejsze jest znajdywanie liczb procentowych. Wreszcie, stosując formularze (wzory), przygotowane przez Związek Kas Oszczędności, możemy wykorzystac salda, wyrzucane po każdej tranzakcji, podczas gdy w metodzie dodatniej salda te są bezużyteczne.

Janusz Kwieciński.

Organizacja księgowości i biurowości powiatowych komunalnych kas oszczędności.

(zakończenie).

Metody i formy księgowości.

Nadmieniłem już, że pierwszą zasadą mechanizacji rachunkowości jest wyeliminowanie operacji masowych, zaś następną podział dziennika buchalteryjnego na dzienniki pomocnicze. Przyjmując pod uwagę zacytowane uwagi—Związek Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności w Warszawie zalecił zrzeszonym kasom prowadzenie księgowości amerykańskiej (Dziennik-Główna) z tem, że w kasach, gdzie ilość operacji jest tak wielką i różnorodną, że jedna osoba nie zdoła zaksięgować w „Dzienniku-Głównej" całego materjału dziennego — należy stosować zamerykanizowaną metodę francuską, polegającą na tem, że dla każdego rodzaju operacyj masowych prowadzi się osobny dziennik, naprzykład dziennik wpłat na rach. oszczędnościowe, dziennik wypłat z rachunków oszczędnościowych, dziennik dyskonta weksli, dziennik pożyczek na weksle poręczone, dziennik weksli do inkasa i t.p., a następnie sumę tych dzienników zbiorowo wpisuje się do dziennika centralnego, prowadzonego w formie „Dziennika-Głównej".

Metoda ta wyśmienicie ułatwia podział pracy i unika się zaległości, przytem dzienniki specjalne, posiadające odnośne rubryki, mogą prowadzić z powodzeniem urzędnicy o mniejszych kwalifikacjach zawodowych.

Następnie metoda ta ułatwia prowadzenie „Dziennika-Głównej" nawet przy większej ilości kont.

Ponieważ prawie we wszystkich kasach operacje inkasowe są operacjami masowemi, przeto wskazanem jest prowadzenie dla tych operacyj specjalnych dzienników. O ilę chodzi o dzienniki 1) przyjętych do inkasa weksli i dokumentów i 2) zainkasowanych lub zwróconych z protestami i bez protestów weksli i dokumentów, to dziennik pierwszy winien zawien zawierać conajmniej następujące rubryki:

1) Data wpisu (otrzymania), 2) Liczba bieżąca (kolejna), 3) Liczba i data pozycji w dzienniku centralnym (rubryka ta odnosi się, oczywiście, do sum przenoszonych zbiorowo raz na dzień, dekadami, czy też miesięcznie do dziennika centralnego), 4) rodzaj dokumentu (weksel, fracht, czek, przekaz, konosament, rachunek i t. p.), 5) Nr. dokumentu klijenta, 6) miejsce wystawienia, 7) data wystawienia, 8) wystawca, 9) na czyje zlecenie, 10) komitent (klijent, który dokument nadesłał. ostatni żyrant na wekslu, czeku), 11) miejsce płatności, 12) termin płatności, 13) suma, 14) uwagi.

Co zaś do dziennika drugiego, to należy go prowadzić w następujący sposób:

1) Data wykupienia lub zwrotu dokumentu, 2) Liczba porządkowa pozycji, 3) Liczba, pod którą dokument wpisano do dziennika pierwszego, 4) Komitent, 5) Treść (wykupiony, zwrócony z protestem, bez protestu), 6) Suma.

Dla ułatwienia sobie kontroli należy w rubryce 13) pierwszego dziennika (uwagi) przedewszystkiem wpisywać liczbę pozycji i datę dziennika drugiego ze wzmianką „wykupiony", „zwrócony z protestem" i t. p.

Prócz prowadzenia specjalnych dzienników dla operacyj inkasowych prawie w każdej kasie wskazanem jest dziś prowadzić odrębny dziennik dla operacji kasowych, a to celem łatwiejszego podziału pracy.

W „Dzienniku-Głównej", który będzie dziennikiem centralnym, by zarachować i należycie uwidocznić wszystkie operacje, jakie mogą się zdarzyć w kasach należałoby otworzyć następujące rachunki:

1) Kasa,
2) Waluty obce,
3) Rachunki bieżące w instytucjach kredytowych,
4) Lokaty na książeczki oszczędnościowe w P. K. O., bankach państwowych i Komunalnych Kasach Oszczędności,
5) Papiery wartościowe własne,
6) „ „ z funduszów zasobowych,
7) Kupony bieżące,
8) Zdyskontowane wylosowane papiery procentowe i kupony,
9) Zdyskontowane książeczki oszczędnościowe,
10) Weksle zdyskontowane,
11) Pożyczki na weksle poręczone,
12) Weksle protestowane,
13) Pożyczki terminowe na zobowiązania dłużne (skrypty),
14) Pożyczki w rachunkach bieżących,
15) „ terminowe na zastaw,
16) „ hipoteczne,
17) Skup wierzytelności hipotecznych,
18) Korespondenci loro (ich rachunki),
19) „ nostro (nasze rachunki),
20) Ruchomości,
21) Nieruchomości,
22) Koszty handlowe (administracyjne),

23) Rachunki przechodnie (rozliczenia międzyokresowe),

24) Rachunki różne,

25) Straty i zyski (przeniesione z roku ubiegłego),

26) Kapitał zakładowy,

27) Fundusz zasobowy,

28) „ wyrównawczy,

29) Fundusze zasobowe specjalne,

30) Wkłady oszczędnościowe,

31) Rachunki czekowe,

32) Kredyty udzielone Kasie (pożyczki zaciągnięte przez Kasę),

33) Zastaw papierów wartościowych własnych,

34) Zastaw papierów wartościowych funduszu rezerwowego,

35) Zobowiązania inkasowe,

36) Przekazy na Kasę,

37) Redyskonto,

38) Procenty i prowizje,

39) Różnice kursowe na walutach obcych,

40) Nadzwyczajne straty i zyski,

41) Udzielone kredyty gwarancyjne (gwarancje),

42) Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancyj,

43) Weksle i dokumenty do inkasa,

44) „ „ „ „ u korespondentów,

45) Różni za inkaso,

46) Depozyty,

47) Deponenci,

48) Weksle własne kaucyjne,

49) Różni za nasze weksle kaucyjne,

50) Nasze kaucje hipoteczne,

51) Różni za nasze weksle kaucyjne,

52) Zobowiązania hipoteczne,

53) Bilans otwarcia,

54) Bilans zamknięcia,

55) Różni za nasze depozyty,

56) Weksle zdyskontowane u korespondentów,

57) Inkaso własne.

Biorąc jednak pod uwagę, że niektóre operacje są mało w kasach stosowane i że rachunki te mogą być przez poszczególne kasy wprowadzane stopniowo, w miarę rozwoju instytucji, w dzienniku głównej należy otworzyć następujące rachunki:

1) Kasa, 2) Rachunki bieżące w instytucjach kredytowych, 3) Weksle zdyskontowane, 4) Pożyczki na weksle poręczone, 5) Pożyczki terminowe na zobowiązania dłużne (skrypty), 6) Pożyczki w rachunkach bieżących, 7) Pożyczki terminowe na zastaw, 8) Procenty i prowizje, 9) Wkłady oszczędnościowe, 10) Rachunki czekowe, 11) Kredyty udzielane kasie, 12) Redyskonto, 13) Zobowiązania inkasowe, 14) Weksle i dokumenty do inkasa, 15) Weksle i dokumenty do inkasa u korespondentów, 16) Różni za inkaso, 17) Weksle protestowane, 18) Korespondenci „Loro“, 19) Korespondenci „Nostro“, 20) Koszty handlowe, 21) Ruchomości, 22) Rachunki różne, 23) Kapitał zakładowy, 24) Kapitał zasobowy, 25) Fundusz wyrównawczy, 26) Papiery wartościowe własne, 27) Papiery wartościowe z funduszów zasobowych, 28) Kupony bieżące, 29) Rachunki przechodnie, 30) Udzielone kredyty gwarancyjne (gwarancje), 31) zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancyj, 32) Depozyty, 33) Deponenci, 34) Zastaw papierów wartościowych własnych i t.d.

Rejestr imienny dłużników i poręczycieli oraz księgi pomocnicze i szczegółowe.

Jednym z głównych celów komunalnych kas oszczędności jest uprzystępnianie ludności taniego kredytu, w szczególności przez udzielanie kredytów na zobowiązanie dłużne lub na weksle, jeśli obok wystawcy przyjmą solidarną z nim odpowiedzialnośc conajmiej dwie osoby majątkowo odpowiedzialne.

Operacje tego rodzają stanowią główną aktywną działalność nietylko powiatowych kas oszczędności, lecz i miejskich. Słusznie więc prawodawca, troszcząc się o pewność ulokowanych w tej formie sum nakłada na kasy obowiązek prowadzenia rejestru dłużników i poręczycieli. Rejestry w myśl obowiązujących przepisów należy prowadzić w ten sposób, by można było łatwo sprawdzić stan zamożności dłużnika lub poręczyciela i jego zadłużenie poza kasą i w kasie. Mamy więc i tu doczynienia ze zjawiskami masowemi. Prawodawca nas nie ogranicza ani wzorem rejestrów, ani systemem ich prowadzenia. Możemy zatem i tu zastosować jedną z cech mechanizacji rachunkowości i biurowości, a mianowicie—kompletowanie, zbieranie na specjalnych kartach danych, odnoszących się do stanu majątkowego, pożyczek i poręczeń zaciągniętych w kasie i poza kasą. Ponieważ na łamach „Oszczędności“ nie omawialiśmy jeszcze tej sprawy, przeto pozwolę sobie poświęcić nieco więcej miejsca tej kwestji.

Dla każdego dłużnika, czy też poręczyciela należy mieć dwie karty: czerwoną (lub innego koloru) i białą.

Czerwona karta winna zawierać:

1) dane, dotyczące stanu majątkowego dłużnika (poręczyciela) a mianowicie, o majątku: a) nieruchomym, b) ruchomym, c) o objektach przemysłowych lub handlowych, d) o wierzytelnościach e) o długach poza kasą.

2) Uwagi o wypłacalności dłużnika (poręczyciela),

3) Inne wiadomości o klijencie,

4) Wzór podpisu klijenta

Pozatem karta winna zawierać dokładne brzmienie firmy (dla osób prawnych) lub imię i nazwisko dla osób fizycznych i dane, dotyczące podstaw i formy prawnej firmy.

Dane, dotyczące stanu majątkowego (nieruchomości, ruchomości, inwentarz żywy) oraz autentyczność podpisu petenta, o ile chodzi o drobnych rolników, winien stwierdzać urząd gminny.

Inne dane i dane w odniesieniu do osób prawnych, należy stwierdzać na podstawie, odnośnych dokumentów a niektóre dane w drodze wywiadu. Co do karty białej, to winna ona zawierać jedynie dane, dotyczące stanu zadłużenia klijenta w kasie czy to w drodze pożyczek, czy też poręczeń. Karta ta jest więc kartą rachunkową (buchalteryjną).

Z chwilą wydania pożyczki wekslowej lub na skrypt dłużny lub też przyjęcia porękі na wekslu lub też skrypcie, należy klijenta wpisać do właściwego rejestru.

Rejestr taki winien zawierać conajmniej następujące rubryki: 1) Liczba porządkowa, 2) Data wpisu, t. j. data wydania poraz pierwszy pożyczki lub przyjęcia poręki, 3) Imię i nazwisko dłużnika (poręczyciela) 4) Miejsce zamieszkania, 5) Uwagi.

Dla ułatwienia sobie sporządzania danych statystycznych o ilości nowych pożyczkobiorców lub poręczycieli, którym udzielono w roku sprawozdawczym kredytu—można do rejestru wprowadzić rubryki z podziałem na gminy i t. p. — lub też prowadzić rejestry według gmin. Liczyć się oczywiście należy z ilością załatwionych spraw i z rozporządzalnym personelem.

Jak kolorowa (czerwona), tak i biała karty zaopatruje się w te liczby porządkowe, pod któremi dłużnik (poręczyciel) został wpisany do rejestru.

Ponieważ pierwsza karta będzie zawierała, wszystkie dane o klijencie, które są niezbędne dla powzięcia decyzji o przyznanie kredytu, przeto podanie o kredyt może być krótkie i lakoniczne i zawierać tylko sumę żądanego kredytu ze wskazaniem celu, na jaki żądane fundusze mają być przeznaczone oraz sumy kredytu z jakiego korzystał lub korzysta. Podania i inne materjały oraz korespodencja, dotycząca danego klijenta, podkłada się do specjalnych teczek w porządku numerów, pod któremi dany dłużnik został wciągnięty do rejestru.

Skorowidzem dla odszukania danej sprawy będą służyły jak czerwona, tak i biała karty, które należy przechowywać w specjalnych skrzynkach, czy też szufladach w porządku alfabetycznym z podziałem ewentualnie według gmin i t. p.

Karty dotyczące pożyczek spłaconych, należy oczywiście przechowywać w osobnych szufladach, czy też skrzynkach. Z chwilą udzielenia nowej pożyczki lub przyjęcia poręki karty te przekłada się do odpowiedniej szufladki. Karty (czerwone) i podania, dotyczące pożyczek załatwionych odmownie należy segregować i przechowyć w podobny sposób.

Na wstępie omówione zostały przepisy, dotyczące księgowości i rachunkowości komunalnych kas oszczędności, — tu wymienić należy te księgi zasadnicze oraz pomocnicze i szczegółowe, które należy w kasach prowadzić, przyczem księgi pomocnicze i szczegółowe należy zaprowadzać w miarę prowadzenia przez daną kasę tych operacyj:

1. Księga inwentarzowa (księga szczegółowych bilansów zamknięcia),
2. Dziennik Główna,
3. Księga rachunków bieżących kasy w innych instytucjach,
4. Księga papierów wartościowych własnych,
5. Kopjał wekslowy,
6. Kontrola portwelu wekslowego,
7. Rejestr dłużników i poręczycieli,
8. Terminarz,
9. Księga weksli protestowanych,
10 Kontrola skryptów dłużnych,
11. Księga rachunków bieżących—otw. kredyt,
12. „ pożyczek terminowych na zastaw,
13. „ korespodentów „Loro" (ich rach.),
14. „ „ „Nostro" (nasze rach.),
15. „ ruchomości,
16. „ kosztów handlowych administracyj.,
17. Księga r/ków przechodnich,
18. „ „ różnych,
19. „ wkładów oszczędnościowych,
20. „ r/ków czekowych,
21. „ kredytów udzielonych kasie,
22. „ redyskonta weksli,
23. Rejestr wydanych gwarancyj,
24. Książka rachunków osób, za które wydano gwaranje.
25. Terminarz wydanych gwarancyj.
26. Księga weksli i dokumentów otrzymanych do inkasa, służąca zarazem za dziennik inkasa o którym mowa była wyżej.
27. Księga dokumentów otrzymanych do inkasa i przesłanych korespodentom
28. Księga kontowa inkasa (r/ki komitentów) i zobowiązań inkasowych.
29. Rejestr zastawów (poświadczony należycie)
30. Księga depozytów (w/g rodzajów),
31. „ różnych za depozyty, (kontowa)
32. „ weksli kaucyjnych kasy z podziałem na konta wierzycieli.
33. Kontrola weksli kaucyjnych.

Systemem kartotekowym należy prowadzić tą część rachunkowości, prowadzenie której tym systemem zezwalaję przepisy i oczywiście o ile to dotyczy operacyj masowych. Nie może to dotyczyć ksiąg wkładów oszczędnościowych, bowiem w tym wypadku obowiązujące przepisy wyraźnie mówią o księgach (§ 30 statutu).

System kartotekowy w szczególności, prócz rachunku pożyczek na weksle poręczone i skrypty, należy stosować przy masowych operacjach na rachunku inkasa, prowadząc zamiast „księgi różni za inkaso" —kartotekę, zamiast „księgi kontowej komitentów i zobowiązań inkasowych—kartotekę, i t. p.

Uwagi końcowe.

Kończąc swe uwagi na temat tu poruszony, uważam za konieczne z całym naciskiem podkreślić, że należy bezwzględnie wymagać, aby stanowisko dyrektora lub kierownika kasy oraz jego zastępcy (powiedzmy buchaltera), były obsadzane przez osoby, których kwalifikacje odpowiednie czynniki (Związek) winny gruntownie rozważyć. Umiejętność prowadzenia interesu kredytowego winna być udokumentowana przynajmniej kilkunastu latami pracy.

Należy przypuszczać, że prawodawca, mówiąc w § 7 przepisów wykonawczych, o tem, że Związek poręczający obowiązany jest zapewnić kasie fundusz wystarczający na koszty jej zorganizowania i uruchomienia, miał na myśli, że w sumie, asygnowanej na ten cel przez gwarantujący Związek, winna się mieścić suma, niezbędna na opłatę poborów tego fachowca w okresie organizacyjnym.

Aczkolwiek gros naszych kas, istnieje już po parę lat (mówię o kasach na terenie woj. centr. i wsch.) to jednak prawie wszystkie są jeszcze w stadjum organizacji i dla tego większość Kas wykaże straty, o ile sejmiki nie doceniły należycie obowiązku nałożonego na nich wspomnianym przepisem i wyasygnowały niedostateczne fundusze na koszty zorganizowania i uruchomienia kasy.

Józef Rożkowski.

Bank rozrachunków międzynarodowych.

Wojna europejska sprawiła wielki przewrót w stosunkach finansowych nietylko europejskich, ale i wszechświatowych. Zmonopolizowanie złota całego świata przez Stany Zjednoczone Ameryki Północnej z jednej strony, zagadnienie odszkodowań wojennych z drugiej, postawiły kwestję stworzenia instytucji, któraby uregulowała te zagadnienia, otwartą. Zresztą sprawa nadania odszkodowaniom ze strony Niemiec charakteru handlowego i traktowania ich przez sfery finansowe w płaszczyźnie komercjalizacji t. z. annuitetów przyspieszyła sprawę stworzenia Banku Międzynarodowego.

Podstawą do konferencyj w sprawie utworzenia Banku Rozrachunków Międzynarodowych stał się plan reparacyjny Oven D. Younga, zmierżający do ostatecznego de finitywnego załatwienia kwestji odszkodowań wojennych.

Raport komisji ekspertów z dn. 7 czerwca 1929 r. oraz projekty „charter'u“ Banku*), statutu Banku i umowy powierniczej między Bankiem i rządami państw wierzycielskich a Niemcami w dn. 13 listopada 1929 na konferencji w Baden-Baden (ogłoszono dotychczas tylko projekt statutu), dają materjał do szerokiej dyskusji, jaka wywiązała się w prasie na temat istoty i znaczenia Banku Rozrachunków Międzynarodowych. Zadaniem niniejszego artykułu będzie zreferowanie zgłoszonego projektu statutu. bez wdawania się w dyskusję na temat jego znaczenia i wartości.

Bank Rozrachunków Międzynarodowych ma przed sobą dwa zagadnienia, z których to pierwsze byłoby do pewnego stopnia przejściowem. Pierwszem zagadnieniem jest sfinansowanie zobowiązań wojennych ze strony Niemiec, drugiem zagadnieniem byłoby stworzenie pewnej równowagi na międzynarodowym rynku pieniężnym, przez wpływ, jaki miałby Bank Międzynarodowy na banki biletowe wszystkich krajów, będących jego akcjonarjuszami oraz stałej współpracy banków biletowych. I od tego wyłącznie prawie, jaką będzie zdolność Banku Rozrachunków Międzynarodowych do przyciągania i lokowania u siebie rezerw banków bitetowych, zależeć będzie szybkie sfinansowanie t. zw. niechronionych annuitetów niemieckich, w czem zainteresowana jest najbardziej Francja. Operacje banku oprą się na depozytash dewizowych, których ma dostarczyć w głównej mierze Francja, oraz na zdolności nabywczej dla długoterminowych obligacyj — rynku amerykańskiego.

Aneks I do raportu komisji ekspertów z dn. 7 czerwca 1929 r. zarysowuje ramy organizacyjne Banku Rozrachunków Międzynarodowych, jako instytucji niezależnej od wpływów akcjonarjuszy, administrowanej przez Radę, która sama wybiera Komisję Rewizyjną, zatwierdza sprawozdanie i udziela sobie absolutorjum z rachunków i operacyj finansowych. Wywołało to rzecz prosta gorącą opozycję ze strony państw, niebędących założycielami Banku, w której to dyskusji szło głównie o to, aby usunąć obawę, że Bank stanie się instytucją niezależnie od nikogo regulującą stosunki finansowe świata, a stąd częstokroć wbrew interesom poszczególnych krajów. Ostatecznie plan statutu z dn. 13 listopada 1929 r. stwarza instytucję, w której banki emisyjne, zgodnie z planem Younga, mają kontrolę nad gospodarką finansową i polityką ekonomiczną banku. Nowy statut przewiduje walne zebranie z prawem: zatwierdzania sprawozdania Rady z czynności i bilansu rocznego z rachunkiem zysków i strat, wybierania Komisji Rewizyjnej, udzielania Radzie absolutorjum i decydowania o likwidacji Banku, zmianach statutu i kapitału Banku. Walne zebranie w myśl ducha statutu stanie się wyrazem współpracy banków biletowych świata.

Stosunek ilościowy głosów na walnem zgromadzeniu przedstawia się następująco: państwa założycielskie (Francja, Anglja, Belgja, Włochy, Niemcy, Japonja i Stany Zjednoczone Am. Półn.) uczestniczą w kapitale w wysokości 56% i rozporządzają takąż ilością głosów, gdy natomiast państwa nieuprzywilejowane 44%. Obawa o stałą supremację państw nieuprzywilejowanych, wobec znacznej sprzeczności interesów państw założycielskich, jest niewielka.

Znacznie większe uprzywilejowane widać przy tworzeniu Rady Banku do której wchodzą, jako przedstawiciele, gubernatorzy banków emisyjnych z urzędu oprócz tego po 2 przedstawicieli 7 państw założycielskich, nadto 2 przedstawicieli Francji i Niemiec do czasu spłaty odszkodowań. Na inne państwa przypadnie 9 przedstawicieli, których Rada może, ale niema obowiązku kooptować. Gubernatorzy banków emisyjnych mają prawo przedkładania list kandydatów, zawierających po 4 nazwiska. Kooptacja kogośkolwiek z poza list jest wykluczona. Wogóle tendencją statutu jest, aby kooptacja odbywała się powoli.

Do kompetencji Rady należy zarząd Bankiem, powoływanie naczelnego dyrektora i personelu, ogólna gospodarka finansowa; przyczem do specjalnych zagadnień ma ona prawo powoływać komisje doradcze. Kapitał zakładowy Banku wynosi 500 miljonów franków szwajcarskich złotych (145.161.290.32 gramy czystego złota) i jest podzielony na 200 tysięcy akcyj, z czego przynajmniej 112 tysięcy akcyj musi być subskrybowane z chwilą rozpoczęcia czynności Banku. Subskrypcja całego kapitału jest gwarantowana w równej mierze przez banki emisyjne 7 państw założycielskich. Nadmieniamy, że udział Polski w Banku Rozrachunków Międzynarodowych wyniesie 6 miljonów złotych, którą to sumę wypłaci Bank Polski.

Przy podziale zysków statut Banku ogranicza dywidendę do 12%, fundusz rezerwowy zwyczajny do wysokości 10% kap. zakładowego. Nadto statut przewiduje t. z. „ogólny fundusz rezerwowy“, który będzie wzrastał przez szereg lat z specjalnie normowanych części zysków, aż do wysokości pięciokrotnej kapitału zakładowego, od tego zaś czasu wzrastał będzie corocznie o 5% tej części zysków, która pozostanie do podziału po wydzieleniu dywidendy, dodatkowej dywidendy i sum na fundusze rezerwowe zwyczajne. W tem tkwi źródło przyszłej potęgi finansowej Banku, który po szeregu lat rozporządzać może wielkim kapitałem własnym, bo wynoszącym 3.050.000,000 fr. szw. złot., uwzględniając jeszcze ten czynnik, że ogólny fundusz rezerwowy będzie stale wzrastał.

W Radzie Banku wpływ banków biletowych państw nieuprzywilejowanych będzie b. nikły, współpraca ich natomiast mieć będzie pole gdzieindziej, a mianowicie na terenie ogólnego zebrania. Można już dziś przypuszczać, że ogólne zebrania staną się stałemi konferencjami banków emisyjnych i że istotnym regulatorem gospodarki i polityki Banku stanie się właśnie ogólne zebranie, które dzięki wymianie poglądów na sprawy, ogół banków biletowych obchodzące, stanie się najważniejszym motorem współpracy międzynarodowej w dziedzinie finansowej.

Polska, jakkolwiek w myśl tendencji statutu, nie będzie prawdopodobnie w najbliższym czasie zaproszona do Rady Banku, wejść do niej chyba musi już przy pierwszem kooptowaniu członków Rady, pozwala to przypuszczać jej rola ekonomiczna wśród państw centralnej Europy.

es.

*) „charter“ Banku—umowa między Bankiem, a rządem szwajcarskim, normująca stosunek Banku do tego ostatniego, ze względu na to, że siedzibę Banku ustalono w Bazylei (Szwajcarja).

Ze Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności.

W dniu 12 grudnia 1929 r. zgłosiły przystąpienie do n/Związku w charakterze członków Komunalna Kasa Oszczędności pow. Pińczowskiego w Pińczowie oraz Komunalna Kasa Oszczędności powiatu Radzymińskiego w Radzyminie. Od chwili tej związek zrzesza ogółem 114 Komunalnych Kas Oszczędności.

W miesiącu grudniu r. b. rewidenci Związku przeprowadzili 7 lustracyj Komunalnych Kas Oszczędności, co, wraz z poprzedniemi, czyni 61 uskutecznionych rewizyj w roku bieżącym.

Komisja Zarządu n/Związku, powołana dla badania materjałów lustracyjnych, rozpatrzyła przy udziale delegatów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministerstwa Skarbu na posiedzeniu, odbytem w dniu 7 grudnia r. b., protokuły z przeprowadzonych przez rewidentów Związku rewizyj w 7-miu Komunalnych Kasach Oszczędności. Komisja postanowiła polecić zrewidowanym Kasom usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości oraz zwrócić się do Władz nadzorczych w sprawie wydania zarządzeń mających na celu usprawnienie działalności Kas.

W dniu 28 grudnia r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku, na którem przyjęto do Związku 4 Komunalne Kasy Oszczędności, przyjęto sprawozdanie z działalności biura Związku i sprawozdanie z rewizji kas. Polecono Biuru Związku zorganizowanie kursu dokształcającego w drugiej połowie miesiąca marca roku przyszłego dla kierowników, buchalterów i pracowników komunalnych kas oszczędności.

Związek nasz zwrócił się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z prośbą o zwolnienie od podatku od kapitałów i rent przychodów od wkładów oszczędnościowych, nie wynoszących więcej, niżeli zł. 20000.—

Wkłady oszczędnościowe w naszym kraju przeważnie drobnych wytwórców, lub pracowników wymagają otoczenia szczególną opieką i pieczołowitością; są tak płochliwie, że, wrazie obciążania ich podatkiem od kapitałów i rent przychodów od nich pierzchają z powrotem do schowków, lub przyjmują formę pożyczek lichwiarskich. Dlatego też podatek od kapitałów i rent zmusza Komunalne Kasy Oszczędności do przyjmowania tego podatku na własny rachunek, inaczej bowiem proces kapitalizacii w K. K. O. uległby znacznemu zahamowaniu. A jeśli Kasy tak szybko zebrały około 450 milj. zł oszczędności, to zawdzięczają to w znacznej mierze zarówno zwolnieniu od podatku od kapitałów i rent przychodów od wkładów nieprzewyższających zł. 5000.—, jak i opłacaniu tegoż podatku za wkładców, których oszczędności przekraczają zł. 5000.—

O ile podatek ten rozłożony na cały szereg oszczędzających nie byłby dla nich uciążliwy, to przerzucany w ten sposób na komunalne kasy oszczędności stanowi poważne obciążenie. Dosyć tylko przytoczyć, że Komunalna Kasa Oszczędności miasta Warszawy w budżecie swym na rok 1930 przewidziała z przyczyny tej wydatek zł 123200.— Zwiększone koszta w ten sposób siłą rzeczy odbić się będą musiały na podniesieniu stopy procentowej za kapitał wypożyczany.

Zwalniając odsetki od wkładów nieprzewyższających zł. 5000.— od podatku od kapitałów i rent, ustawodawca miał na celu ochronę drobnych kapitałów. Wkład w kwocie zł. 20000.— może przynieść dochodu rocznie conajwyżej zł. 1500.—Jest to dochód zbyt mały, aby mógł służyć, jako zabezpieczenie emerytalne, jest to dochód od sumy, która, w myśl intencji ustawodawcy, winna być tą ochroną objęta.

Związek zwrócił się listem z dn. 2 grudnia r. b. L. 981/29 do Głównego Urzędu Ubezpieczeń z prośbą o wydanie okólnika, upoważniającego powiatowe kasy chorych do lokowania wolnych swych funduszów w komunalnych kasach oszczędności. Dotychczas bowiem obowiązujący reskrypt Głównego Urzędu Ubezpieczeń jeszcze z dn. 14.10 1925 r. № 1682/G. U. U. nie przewiduje lokowania gotówki powiatowych kas chorych w komunalnych kasach oszczędności.

Wiadomości bieżące.

Nowy sposób szerzenia idei oszczędności.

W jednym z sąsiednich państw zastosowano nowy sposób szerzenia idei oszczędności wśród ludności miejskiej.

Grupka aktorów, składająca się z trzech—czterech osób wchodzi do teatru, kina, kawiarni i t. p., niczem się nie różniąc od zwykłych widzów.

Zająwszy swoje miejsca, stara się zwrócić na siebie uwagę bądź głośną rozmową, bądź wesołem jednak przyzwoitem zachowaniem.

W pewnej chwili jedna z aktorek, przeglądając się w lusterku, umieszczonem w torebce, spostrzega z przerażeniem, że zginęła jej książeczka oszczędnościowa. Powstaje zamieszanie, Publiczność otacza aktorów, pytając co się stało. — Odzywają się głosy współczucia i rady tych, co posiadając pieniądze umieszczone w kasach oszczędności, wiedzą, że kradzież książeczki wkładkowej nie jest jeszcze stratą posiadanych wkładów.

W tłumie widzów następuje chwilowa dezorjentacja, lecz momentalnie wszystko się wyjaśnia. Aktorzy, nawołując do składania oszczędności w komunalnych kasach oszczędności, wychodzą, by dalej szerzyć ideę oszczędności, a publiczność, gwarząc wesoło o niedawnym wypadku, zajmuje swoje miejsca.

Kongres kas oszczędności na statku.

Czterystu czterdziestu reprezentantów kas oszczędności stanu New-Jork (Stany Zjedn. Am. Półn.) wzięło udział w ze-

braniu które odbyło się na statku „Volendam" uczestnicy kongresu opuścili New-Jork 25 października, przybywając do Kuby 29 października.

Tematem obrad tego podróżującego zjazdu były zagadnienia zmierzające ku podniesieniu stanu kas oszczędności.

Piękny gest

Miejska kasa oszczędności w Bilbao (Hiszpanja) ufundowała Instytut do walki z rakiem. W dn. 30 września nastąpiło oddanie Instytutu Hiszpańskiej Lidze do walki z rakiem.

Oszczędności w Polsce.

W Nr. 22 „Oszczędności" w dziale „Wiadomości bieżące" podaliśmy w notatce „stan oszczędności na szerokim świecie", że oszczędności w Polsce wynoszą 125.300 tysięcy złotych. Stan ten nie jest zgodny z rzeczywistością, gdyż podaje stan oszczędności w P. K. O., nie uwzględnia natomiast oszczędności, składanych w Komunalnych Kasach Oszczędności i innych instytucjach oszczędnościowych.

Sumę powyższą zaczerpnęliśmy z wydawnictwa Ligi Narodów „Bulletin Mensuel".

Ogółem oszczędności w Polsce wynoszą zgórą 600 miljonów złotych.

Bilans handlowy za listopad.

Bilans handlowy Polski za m-c listopad, według tymczasowych obliczeń głównego urzędu statystycznego, wykazuje aktywność około 12 miljonów 300 tysięcy.

Wprawdzie wartość wywozu w porównaniu z miesiącem październikiem zmalała o 3 miljony 292 tysiące złotych, jednakże wysokość dodatniego salda wzrosła dzięki znacznemu zmiejszeniu się wwozu.

Wartość wwozu w porównaniu ze stanem za m—c październik zmalała o 13 miljonów 790 tysięcy złotych.

W związku z tem dodajemy, że w dn. 5 grudnia r. b. obradowała w Paryżu konferencja międzynarodowa w sprawie zniesienia zakazu przywozu i wywozu.

W konferencji wzięły udział naptępujące państwa: Austrja, Belgja, Czechosłowacja, Danja, Egipt, Estonja, Finlandja, Francja, Holandja, Indje, Japonja, Luksemburg, Jugosławja, Łotwa, Niemcy, Norwegja, Polska, Portugalja, Rumunja, Stany Zjednoczone, Szwajcarja, Turcja, Włochy i Węgry.

Szereg państw uzależniło swój stosunek w sprawie ratyfikacji konwencji międzynarodowej od ratyfikacji jej przez inne państwo, gdyż w przeciwnym razie konwencja nie przyniesie handlowi międzynarodowemu niezbędnych dla niego gwarancyj.

Dywidenda Banku Polskiego.

Bank Polski przygotowuje materjały do sprawozdania za okres operacyjny 1929 r. Stan interesów Banku Polskiego uważany jest w kołach finansowych za bardzo pomyślny.

Bank Polski posiada rezerwy na przeszło 1 miljard złotych (kapitał zakładowy wynosi 150 miljonów złotych), pokrycie banknotów wynosi około 62%.

Zgodnie z tym pomyślnym stanem prasa codzienna podaje przypuszczenia, że dywidenda od akcji Banku Polskiego za rok 1929 wyniesie 17%.

Polskie papiery procentowe na giełdzie nowojorskiej.

Niepomyślny stan rynku giełdowego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Półn. odbił się i na polskich obligacjach pożyczek państwowych, które w połowie grudnia ub. r. uległy lekkiej poprawie kursu.

17 grudnia 1929 r. notowano w New-Jork'u: 7% pożyczkę stabiliz. po kursie dol 81—82 (cena emisyjna dol. 92.—)

8% pożyczkę dolarową po kursie dol. 90.50—92.

Z giełdy pieniężnej.

W dniu 31 grudnia 1929 r., płacono na giełdzie warszawskiej:

Dolary St. Zj. A. Półn.	8.85¾—8.89¾
Papiery % % w zł. zł.:	
7% listy zast. Pań. Banku Roln.	83.25
8% listy zast. Pań. Banku Roln.	94.—
7% listy zast. Banku Gosp. Kraj.	83.25
7% obligacje Banku Gosp. Kraj.	83.25
8% listy zast. Banku Gosp. Kraj.	94.—
8% obligacje Banku Gosp. Kraj.	94,—
8% obligacje Polskiego Banku Komun.	93.—
Papiery % % państwowe:	
5% pożyczka konwersyjna 1929 r.	50.—
5% konwers. pożyczka kolejowa z 1926 r.	47.—
10% pożyczka kolejowa (100 fr. zł.)	102.50
4% premj. pożyczka Inwest. (100 zł. zł.)	118.25—118.75.
5% pożyczka premjowa ser. II 1926 (5 dol.)	67.25
Akcje Banku Polskiego	177.—

Kurs urzędowy 1 gr. czystego złota 5,9244 zł.

Z giełdy zbożowej.

W dniu 27 grudnia 1929 r. płacono na giełdzie zbożowej w Warszawie przy bardzo małych obrotach (125 ton).

Żyto — 24.25—24.50 (100 kg. loco Warszawa), pszenica — 38—39, jęczmień — 24—29, owies — 23—24.

„Rolnik Ekonomista"

Wyszedł z druku Nr. 24 „Rolnika Ekonomisty" organu Związku Organizacyj Rolniczych Rzplitej Polskiej.

Numer zawiera w treści szereg interesujących artykułów, przyczem należy podkreślić artykuł p. Włodzimierza Wakara, w którym autor polemizuje w sprawie premij zbożowych z pp. Schmidtem oraz Zweigiem, artykuł p. dr. Wacława Ponikowskiego, poruszający niezmiernie aktualną i ważną kwestję sposobu wyliczania kosztów produkcji w gospodarstwach wiejskich d—ra Witolda Babińskiego wreszcie, w którym autor nawiązuje do wysuwanych przez pewne koła projektów upaństwowienia lasów i przeprowadza wysoce rzeczową i interesującą polemikę ze zwolennikami tego projektu.

Dział przeglądu zagranicznego zawiera gruntownie opracowany artykuł, omawiający położenie rolnictwa w Prusach Wschodnich. W dalszym ciągu numeru znajdujemy sprawozdanie z działalności organizacyj rolniczych przegląd rynków (zbożowego, mięsnego i jajczarsko-mleczarskiego), kronikę krajową i zagraniczną, przegląd piśmiennictwa krajowego i zagranicznego, recenzje i sprawozdania oraz interesujące zestawienia statystyczne.

„Przegląd Gospodarczy"

Wyszedł z druku zeszyt 24 „Przeglądu Gospodarczego", zawierający następującą treść;

„Refleksje budżetowe"—E. R.; „Bank dla Rozrachunków Międzynarodowych" — Feliks Młynarski; „Dodatnie i ujemne strony traktatu handlowego z Niemcami"—N.O.; „Płace i zarobki robotnicze w przemyśle polskim"—J. Bolesta; „XIII Sesja Międzynarodowej Konferencji Pracy" „Dookoła projektów gospodarczych Ligi Narodów"

Ponadto zeszyt zawiera Rynek pieniężny, Rynki towarowe oraz Kronikę.

Składnica materjałów, należąca do Spółki Wydawniczej

„OSZCZĘDNOŚĆ“

Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

posiada na składzie skompletowane druki i księgi na 1930 r.:

1) Dziennik—główna (amerykanka) o 34 kontach—za 100 arkuszy (200 folio) z wkładkami . . . . zł. 90.—
2) Księga rachunków bieżących Kasy w innych instytucjach za 100 arkuszy zł. 17.50
3) Rejestr dłużników i poręczycieli:
   a) formularze na rejestr za 100 arkuszy . . . zł. 11.—
   b) kartoteka (karty na obligo i stan majątkowy, białe i czerwone), za 1000 sztuk . . . zł. 90.—
4) Księga weksli protestowanych za 100 arkuszy . . . . zł. 18.—
5) Kontrola skryptów dłużnych za 100 arkuszy . . . . zł. 18.—
6) Księga rachunków bieżących za 100 „ . . . . zł. 17.50
7) „ korespondentów „Loro“ i „Nostro“ za 100 arkuszy . . zł. 17.50
8) „ kosztów handlowych za 100 arkuszy . . . . zł. 12.50
9) „ wkładów za 100 arkuszy . . . . . . zł. 17.50
10) „ rachunków czekowych za 100 arkuszy . . . . zł. 17.50
11) Rejestr wydanych gwarancyj za 100 arkuszy . . . . zł. 12.50
12) Księga dokumentów otrzymanych do inkasa (dziennik inkasa) za 100 arkuszy zł. 17.50
13) Księga dukumentów otrzymanych do inkasa i przesłanych korespondentom za 100 arkuszy . . . . zł. 12.50
14) Księga kontowa inkasa (r-ki komitentów) za 100 arkuszy . . zł. 12.50
15) Rejestr zastawów za 100 arkuszy . . . . . . zł. 12.50
16) Księga depozytów za 100 arkuszy . . . . . . zł. 18.—
17) „ różnych za depozyty za 100 arkuszy . . . . zł. 18 —
18) Kontrola weksli kaucyjnych za 100 „ . . . . . zł. 12.50
19) Raporty dzienne kasowe za 100 arkuszy . . . . . zł. 6.50
20) Asygnacje memorjałowe (pod kalkę) za blok 100 sztuk . . zł. 2.55
21) „ kasowe (pod kalkę):
   a) podwójne za blok . . . . . zł. 2.55
   b) potrójne „ „ . . . . zł. 3.—
22) Sprawozdanie roczne wzór 1, 2, 3 i 4 — za 100 egz. . . . zł. 25.—
23) Bilans brutto — za 100 egz. . . . . zł. 7.—

Składnica posiada na składzie również następujące wydawnictwa:

1) Zagadnienia organizacji oszczędności (Zbiór referatów, wygłoszonych na zjeździe Delegatów Komunalnych Kas Oszczędności, zrzeszonych w Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności w Warszawie, w kwietniu—maju 1928 r.) Cena zł. 5.
3) Opłaty stemplowe, wiążące się z działalnością komunalnych kas oszczędności. (Referat, wygłoszony przez Achillesa Rosenkranza, Naczelnika Wydziału w Ministerstwie Skarbu, w dniu 2 maja 1928 r. na zjeździe Delegatów Komunalnych Kas Oszczędności, zrzeszonych w Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności w Warszawie). Cena zł. 2.
4) Historja bankowości S. Woyzbuna. Cena zł. 2.
5) Polska Tabela Procentowa M. Turskiego i T. Wolframa. Cena zł. 10.
6) Komunalne Kasy Oszczędności w Rzplitej Polskiej — Dr. K. Windakiewicza — za 1 egz. zł. 5.—

Do cen powyższych doliczamy rzeczywiste koszty opakowania i przesyłki.

Zamówienia prosimy kierować do Spółki Wydawniczej „Oszczędność“, Warszawa, ul. Świętokrzyska 13 m. 15, zaś należność wpłacać do P. K. O. na konto czekowe № 92 (Czasopisma „Oszczędność“).

Druk Jana Górnickiego Nowy-Świat № 57. Tel. 152-16.